

شبهه تحریف

نویسنده: معرفت، محمد هادی

علوم اجتماعی :: پژوهش های اجتماعی اسلامی :: تابستان 1375 - شماره 5
از 11 تا 18

آدرس ثابت : <http://www.noormags.com/view/fa/articlepage/19890>

دانلود شده توسط : محمدامین رضانی

تاریخ دانلود : 1393/06/04 00:51:28

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه **قوانین و مقررات** استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

علوم قرآنی

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

محمد هادی معرفت

□ شبه تحریف

علی نصیری

□ مرز تحدی

شبهه تحریف

محمدهادی معرفت

یکی از مسائلی که میان مسلمانان ایجاد اختلاف نموده، شبهه قول به تحریف است. این شبهه سابقه طولانی دارد و با روایات افسانه‌ای که توسط «حشوئه» فراهم گردیده، ارتباط می‌یابد.

حشوئه گروهی از اهل حدیث هستند که جز به گردآوری و نقل حدیث به چیز دیگر نمی‌اندیشند، از هر کس و هر کجا نقل حدیث می‌کنند و به محتوای آن و این که آیا متناقض است یا نه، و با اصول شریعت تطابق دارد یا نه، توجهی ندارند. از این رو، در فرآورده‌های اینان، رطب و یابس فراوانی وجود دارد.

از آن جمله، روایات افسانه‌مانندی است که درباره تحریف قرآن نقل کرده‌اند. این موضوع مربوط به اختلافی است که میان پیشینیان (سلف صالح) در گردآوری و تألیف و نیز در قرائت و کتابت قرآن رخ داده، و این اختلاف لفظی و ظاهری را - که بیشتر بر حدس و گمان استوار است - به حساب قرآن و اصالت آن گذارده‌اند.

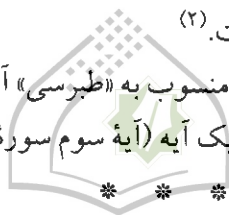
متأسفانه این‌گونه روایات - که در لابلائی کتابهای حدیثی از دید همگان پنهان بوده - اخیراً توسط حادثه‌جویان برملا و سبب اختلاف گردیده است.

از جمله، حدیث رجم شیخ و شیخه است: «الشیخ و الشیخة اذا زنيا فارحموهما البتة نکالاً من الله...» که در صحیح بخاری (ج ۸، ص ۲۰۸۲۱۱) و صحیح مسلم (ج ۴، ص ۱۶۷ و ج ۵، ص ۱۱۶) آورده شده و برخی را گمان بوده که جزء آیات قرآن است.

نیز حدیث مقدار رضاع: «خمس رضعات تَسْنُنُ عَشْرَ رَضَعَاتٍ»^(۱) که در صحیح مسلم (ج ۴، ص ۱۶۷) و تنویر الحوالک (ج ۲، ص ۱۱۸) در شرح موطن، نوشته جلال الدین سیوطی آمده، و گمان بر آن بوده که جزء آیات قرآن بوده، ولی موقع وفات پیغمبر اکرم ﷺ از آن غفلت شده و گوسفند آن را خورده است!

همچنین حدیث برابر بودن سوره احزاب با سوره بقره، که در مسند احمد بن حنبل (ج ۵، ص ۱۳۲) آمده .. و نظایر آن بسیار است.^(۲)

در کتاب احتجاج (ج ۱، ص ۳۷۷) منسوب به «طبرسی» آمده است: بیش از ثلث قرآن (قریب دو هزار آیه و اندی) از خلال یک آیه (آیه سوم سوره نساء) ساقط گردیده است!

متأسفانه این گونه روایات افسانه وار، مورد نظر برخی از کوتاه اندیشان قرار گرفته، به استناد به آن مطالبی گفته اند که مایه تعجب گردیده و بر خلاف اصول و معتقدات ملت مسلمان است. البته دست اجنبی را در دامن زدن به آتش اختلاف، نباید نادیده گرفت! ناگفته نماند که این گونه افراد، همیشه منفور جامعه اسلامی بوده، و مردم از نظریات منحرف آنان تبری جسته اند.

حاجی نوری که در سال ۱۲۹۲ هـ ق کتاب فصل الخطاب خود را نوشت و آن را از این گونه روایات بدون اعتبار انباشته نمود، در محیط خود، حوزه علمیه سامراء - عراق، کاملاً مورد نفرت عموم قرار گرفت.

مرحوم سید هبة الدین شهرستانی، که در آن روزگار از محصلان جوان حوزه بود، چنین می نگارد:

۱. پنج بار مکیدن نسخ نمود ده بار مکیدن را.
۲. رک: صیانة القرآن من التحریف، تألیف نویسنده.

«می‌دیدم سامراء را موجی از نفرت فرا گرفته، و بر محدث نوری می‌خروشد، و هیچ مجلس و محفلی وارد نمی‌شدم مگر آن‌که نسبت به کتاب فصل الخطاب و نویسنده آن، سب و شتم نمی‌شنیدم، فریادها علیه مؤلف و ناشر بلند می‌بود، و با زبانهایی بس تند آن‌را مورد ملامت و عتاب قرار می‌دادند.»^(۱)

بالاخره حاجی نوری، ناچار گردید نسخه‌های کتاب خود را جمع‌آوری کند و رساله‌ای در نقض آن به رشته تحریر درآورد.

بر همین منوال، استاد محمد محمد عبداللطیف، معروف به «ابن الخطیب» (در سال ۱۳۶۷/۱۹۴۸م) در مصر کتابی به نام الفرقان نوشت، که روایات یادشده را جمع‌بندی کرده، آن‌را مورد استناد قرار داد، که با اعتراض شدید جامعه الازهر روبرو شد. شیخ محمد محمد مدنی رئیس دانشکده الشریعة دانشگاه الازهر در این باره می‌نویسد:

«این کتاب (الفرقان) آتباشته از روایات ضعیف و فاقد اعتبار است که از نظر محققان مردود شناخته شده، گر چه از منابع معتبر نزد اهل سنت نقل کرده است. لذا جامعه الازهر از دولت مصر خواست تا آن‌را مصادره کند. دولت به این خواسته جواب مثبت داد و آن‌را مصادره نمود و مؤلف کتاب بر اثر آن، درخواست خسارت نمود، که مورد موافقت مراجع قضایی قرار نگرفت.»^(۲)

این کتاب به رغم مصادره آن، در بیشتر کتابخانه‌ها موجود است.

اینها فاجعه‌هایی دردناک است که بر سر این امت آمده، و بی‌شک دست خائن استعمار در این‌گونه حوادث اختلاف‌انگیز که سبب توهین به کرامت مقدسات اسلامی می‌گردد، آشکار است.

این است که بزرگان و اندیشه‌وران دلسوز اسلام را به پا داشته، تا با عمق نظر به این‌گونه حوادث بنگرند و در صدد درمان فوری و قاطع برآیند، و به مسلمانان هشدار

۱. رک: میرزا مهدی بروجردی، البرهان، ص ۱۲۳.

۲. رک: مجله رساله الاسلام از دارالتقريب فاهره، سال ۱۳۷۸/۱۹۵۹، سال ۱۱، ش ۴، ص ۳۸۲.

دهند تا مبادا! این‌گونه نیرنگها آنان را فریب دهد، و به آنان گوشزد نمایند:

«يا ايها الذين آمنوا لاتتخذوا بطانة من دونكم، لا يألونكم خبالاً وُدّوا ما عتّم، قد بدت البغضاء من أفواههم و ماتخفى صدورهم اكبر قد بينّا لكم الآيات ان كنتم تعقلون»^(۱)

ای مؤمنان، در پناه با دیگران (خارج ملت) منشینید، و آنان را محرم اسرار خود ندانید، و آنان را طرف مشورت خود قرار ندهید. اینان (خارجان ملت) هرگز از دشمنی و خیانت نسبت به شما مسلمانان چشم نمی‌پوشند و از کارشکنی و تضعیف شما دست برنمی‌دارند، پیوسته در کوششند که شما را ناتوان ساخته، دچار بیچارگی و درماندگی سازند. بغض و عدوات آنان، بر لبان آنان آشکار، و آنچه در سینه‌ها از کینه‌ها انباشته‌اند، افزونتر است. ما دلایل آن‌را برایتان کاملاً روشن ساختیم. باشد چنانچه تعقل نمایید و در اندیشه روید.

در این‌جا به دو نمونه شایسته از علما و اندیشه‌وران اسلامی می‌پردازیم که در این راستا، کوشش فراوان نموده و پیوسته در راه وحدت کلمه و کلمه توحید کوشیده‌اند و در این راه موفق بوده‌اند:

نخست علامه والا قدر شیخ رحمت‌الله هندی دهلوی (۱۳۰۶هـ/ ۱۸۸۹م) است که به مقابله با استعمار انگلیس در شبه قاره هند برخاست و با شیوه‌های شیطانی آن مبارزه نمود و کاملاً موفق بود، خدایش رحمت کند.

دیگری علامه مجاهد سید شرف‌الدین عاملی است که با استعمار فرانسه در حوزه شامات مبارزه نمود، و در این راه فداکاریهای فراوان انجام داد و سرانجام هر چه داشت در راه این مبارزه فدا نمود، و در پیروزی بر اهداف استعمارگر ملحد، موفق بود. خداوند او را جزای خیر دهد.

این دو بزرگوار در راه وحدت اسلامی، گامهای بلندی برداشته‌اند و موفق بوده‌اند و اثر جاوید آنان پیوسته سرمشق اندیشه‌وران اسلامی است.

علامه شیخ رحمت‌الله هندی در این زمینه کتاب پراچ خود اظهارالحق را تألیف نمود و پنج مسأله مورد اختلاف اسلام و مسیحیت را به‌طور کامل بررسی نمود. آن مسائل عبارتند از: تحریف، نسخ، تثلیث، حقیقت قرآن و صدق رساله اسلام. مؤلف در این کتاب، با کمال صراحت و صدق و امانت، حقایق را آشکار نمود، و با کمال شهامت و شجاعت از حریم قرآن و اسلام دفاع کرد، و در ایجاد وحدت و هماهنگی میان مسلمانان تلاش بسیار نمود.

مؤلف در کتاب یاد شده، مسأله تحریف قرآن را طرح نموده و نسبت دادن این قول به شیعه امامیه اثناعشریه را نسبتی ظالمانه و بی‌اساس دانسته و کلمات بزرگان شیعه را در این زمینه آورده است. وی تصریح می‌کند که اساس این نسبت جز روایات بی‌اعتباری که در برخی از کتابهای قداماء به چشم می‌خورد، چیز دیگری نیست و این را نمی‌توان دلیل و پایه اعتقاد یک ملت دانست، زیرا نقل روایتی که دارای سندی ضعیف یا قابل تأویل باشد، نمی‌تواند مدرک عقیده کسی قرار گیرد.

علامه هندی در این زمینه می‌نویسد:

«قرآن، نزد معروفترین علمای شیعه امامیه اثناعشریه، از هرگونه تحریف و تبدیل و زیاده و نقصان مصون و محفوظ می‌باشد و اگر کسی در میان شیعه قائل به آن بوده، قول وی نزد ایشان مردود شمرده شده و مورد قبول طایفه قرار نگرفته است.»

آن‌گاه وی به نقل دیدگاههای بزرگان شیعه می‌پردازد، از جمله:

۱. شیخ صدوق ابو جعفر محمد بن علی بن بابویه قمی. وی از شیخ صدوق به‌عنوان یکی از درخشنده‌ترین علمای شیعه یاد می‌کند و کلام او را در رساله اعتقادیه می‌آورد:

«اعتقادنا فی القرآن: أن القرآن الذی انزلہ اللہ تعالیٰ علی نبیہ هو ما بین الدفتین، و هو ما فی ایدی الناس لیس باکثر من ذلك... و من نسب الینا انا نقول إنه اکثر من ذلك، فهو کاذب..»

عقیده ما - شیعه امامیه اثناعشریه - در قرآن آن است که قرآنی که بر پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله نازل گردیده، همین است که به‌عنوان مصحف شریف مابین دو جلد قرار گرفته، و در دست مردم است و بیش از این نیست... و هر کس به ما نسبت دهد که قائل به بیش از این

هستیم، هر آینه دروغ گفته است.

سپس استدلالهای وی را در این زمینه نقل می‌کند.

۲. کلام سید مرتضی علم‌الهدی ذوالمجد ابوالقاسم علی بن الحسین موسوی را نقل

می‌کند و تمامی استدلالهای مفصل وی را می‌آورد. از جمله می‌نویسد:

«القرآن کان علی عهد رسول‌الله ﷺ مجموعاً مؤلفاً علی ما هو الآن.. و کان يُدرس و يحفظ جميعه فی ذلك الزمان.. و كل ذلك بأذن تأمل يدل علی أنه کان مجموعاً مرتباً غیر منثور و لامبثوث.. و ان من خالف من الإمامیة و الحشویة لایعتد بخلافهم، فإن الخلاف مضاف الی قوم من اصحاب الحدیث، نقلوا أخباراً ضعيفة ظنوا صحتها، لایرجع بمثلها عن المعلوم المقطوع علی صحته...»

قرآن در دوران عهد رسالت همان‌گونه که امروزه هست، جمع‌آوری و تألیف گردیده بود.. و مورد درس و حفظ قرار می‌گرفت.. که با تأمل در این دلایل بخوبی روشن می‌گردد که قرآن، در آن عهد، جمع‌آوری شده و هرگز پراکنده نبوده است. و هر کس از طایفه امامیه یا گروه حشویه، با این نظر مخالف باشند، مخالفتشان مورد اعتنا نیست، زیرا مخالفت در این زمینه، به گروهی از اصحاب حدیث نسبت داده می‌شود که روایات ضعیفی را مورد استناد قرار داده و گمان برده‌اند که صحیح و استناد به آن درست است، ولی چنین روایاتی موجب نمی‌گردد که از معلوم قطعی خود صرف‌نظر کنیم.

سپس سخن قاضی نورالله تستری را نقل می‌کند:

«ما نسب الی الشيعة الامامية بوقوع التغيير فی القرآن لیس مما قاله جمهور الامامية، انما قال به شرذمة قليلة منهم لاعتداد بهم فیما بینهم.»

آنچه به شیعه نسبت داده شده که قائل به تحریف می‌باشند، درست نیست، و انبوه شیعه امامیه چنین چیزی قائل نیستند. آری افرادی بسیار کم آنرا گفته‌اند که در شمار شیعه نیابند و خود و آرای ایشان مورد اعتنا نمی‌باشند.

آن‌گاه کلام شیخ محمدصادق، شارح کتاب کافی شریف، و شیخ محمدحسن حرّ عاملی، مؤلف وسائل‌الشیعه را که از بزرگترین محدثان جهان تشیع هستند، می‌آورد و در ادامه می‌نویسد:

«بخوبی آشکار گردید که طریقه درست نزد اکثریت طایفه شیعه امامیه اثنا عشریه،

همان است که سایر طوایف مسلمانان قائلند:

«أَنَّ الْقُرْآنَ الَّذِي أَنْزَلَهُ اللَّهُ عَلَى نَبِيِّهِ هُوَ مَا بَيْنَ الدَّفْتَيْنِ وَهُوَ مَا فِي أَيْدِي النَّاسِ، لَمْ يَحْدُثْ فِيهِ أَى تَغْيِيرٍ أَوْ تَحْرِيفٍ.»

تفسیر الصراط المستقیم، که از تفاسیر معتبر شیعه است، در تفسیر آیه «أَنَا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَ أَنَا لَهُ لِحَافِظُونَ»^(۱) می‌نویسد: ای انا لحافظون له من التحریف و التبديل و الزيادة و النقصان.^(۲)

آنچه یاد شد، گوشه‌ای از دفاع مقدس این امام محقق و عالم وارسته جهان اسلام از حریم قرآن کریم است. البته عجیب نیست، چه این که از روز نخست، پیوسته بزرگان و اندیشه‌وران اسلامی و افراد شایسته جهان اسلام، در دفاع از قداست قرآن، قد برافراشته و هرگونه شبهه و تهمتی را در این زمینه بخوبی دفع کرده‌اند.

در این زمینه، سخن شیخ اهل سنت و پایه‌گذار مکتب اشعری امام ابوالحسن علی بن اسماعیل اشعری یادکردنی است:

او شیعه را به دو گروه متفاوت تقسیم می‌کند. گروه انبوه که شامل محققان و علما و فقهاست. اینان هرگونه نسبت تحریف را به قرآن - فزونی و یا کاستی - مردود شمرده‌اند. گروه دیگر که افرادی کم‌بضاعت و اهل ظاهر هستند، قائل شده که قرآن کمی بیش از این بوده، ولی چیزی در آن زیاد نشده‌است.

برای آگاهی بیشتر در این باره به مقاله علامه مجاهد امام شرف‌الدین عاملی در کتاب پراچ خود الفصول المهمة فی تألیف الأئمة، مراجعه شود، که رهنمون ما در این مقال بوده است. مؤلف در این کتاب، در زمینه تألیف میان امت اسلامی مطالب بسیار ارزنده‌ای مطرح نموده و از هیچ کوششی در راه اعتلای کلمه الله فی الارض دریغ نکرده است. جزاءالله خیراً عن الاسلام و المسلمین، و جعلنا من المقتنین لآثاره الکریمه ان شاء الله، آمین رب العالمین.. و السلام علیکم و رحمة الله و برکاته .

۱. حجر/ ۹.

۲. شیخ رحمت‌الله هندی، اظهار الحق، (بیروت، دارالجلیل)، ج ۲، ص ۱۱۵-۱۱۳.